https://doi.org/10.36100/dorogimosti2023.27.031

УДК 331.1

Безуглий А. О., *канд. екон. наук, доц., https://orcid.org/0000-0003-3883-7968*
Комар В. Ю., *https://orcid.org/0000-0002-2634-9257*
Державне підприємство «Державний дорожній науково-дослідний інститут імені М.П. Шульгіна» (ДП «ДержДорНДІ»), м. Київ, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДУАЛЬНОЮ ОСВІТОЮ СТУДЕНТІВ ДОРОЖНЬОГО ГОСПОДАРСТВА НА ОСНОВІ СТУДЕНТОЦЕНТРИЧНОЇ МОДЕЛІ САМОУПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ

Мета дослідження полягає в проведенні наукового обґрунтування необхідності удосконалення управління дуальною освітою студентів дорожнього господарства на основі студентоцентричної моделі самоуправління навчанням.

У статті висвітлено аналіз реалізації концепції підготовки здобувачів освіти за дуальною формою навчання в закладах вищої освіти. Для цього проведено теоретичне узагальнення дуальної освіти, проаналізовано останні публікації за темою дослідження, подана характеристика дорожнього господарства, висвітлено початок і етапи розвитку дуальної форми здобуття освіти, а також узагальнено досвід її запровадження в закладах вищої освіти і підприємствах дорожнього господарства. Це дозволило перейти до визначення суті і особливостей студентоцентричного підходу і можливостей його використання в дуальній освіті. Для цього визначена мета, основні завдання, принципи та невирішені питання розвитку дуальної освіти в умовах запровадження студентоцентричної моделі самоуправління навчанням. Доведено перспективність використання студентоцентричної моделі самоуправління в дуальній освіті, згідно з якою ключові знання, вміння та навички, якими повинен оволодіти студент, спрямовані на задоволення його власних потреб і інтересів, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії.

Методологія дослідження. Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження проблемних аспектів управління дуальною формою здобуття освіти є інформаційно-аналітична база у складі 200 джерел наукової і навчальної інформації, а також загальні і спеціальні методи дослідження: наукової абстракції, аналізу та синтезу, індукції та дедукції, системного моделювання, логічного узагальнення результатів, які спрямовані на визначення якісних і кількісних показників зазначеної мети дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні можливості удосконалення управління здобуттям освіти за дуальною формою на основі студентоцентричної моделі самоуправління навчанням, використання якої перетворює здобувача освіти з об'єкта на суб'єкт навчальної діяльності, тобто на активного учасника освітнього процесу. Це сприяє всебічному розвитку особистості студента і підвищенню його ролі в навчальному процесі.

Висновки. На основі аналізу реалізації концепції підготовки здобувачів освіти за дуальною формою навчання в закладах вищої освіти проведено наукове обґрунтування необхідності удосконалення управління дуальною освітою студентів дорожнього господарства на основі студентоцентричної моделі самоуправління навчанням.

Ключові слова: дорожнє господарство, дуальна освіта, дуальна форма навчання, здобувач освіти, концепція, навчання, підготовка фахівця, студентоцентрична модель самоуправління, студент, управління.

Постановка проблеми

У системі вищої освіти першочерговою є проблема підвищення ефективності праці майбутніх фахівців на основі поєднання теоретичного навчання з виробництвом безпосередньо на підприємстві, шляхом впровадження дуальної форми здобуття вищої освіти.

Дуальна форма здобуття вищої освіти — це спосіб здобуття освіти здобувачами денної форми, що передбачає навчання на робочому місці на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації обсягом від 25 % до 60 % загального обсягу освітньої програми на основі договору. Навчання на робочому місці передбачає виконання посадових обов'язків відповідно до трудового договору [1].

Дуальна освіта спрямована на формування у майбутніх фахівців сучасних знань теоретичного і практичного характеру, передбачає формування програмних компетентностей і часткове виконання їх професійної командної діяльності на робочих місцях і у виробничому середовищі для полегшення та пришвидшення переходу випускників зі сфери освіти до трудової сфери [2].

Використання наукового підходу в основу якого покладена систематизована інформаційно-аналітична база для реалізації Концепції здобуття фахівцями освіти за дуальною формою навчання є важливою умовою модернізації системи вищої освіти і підвищення якості професійної підготовки студентів в основних сферах національної економіки, зокрема у дорожньому господарстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Для наукового забезпечення загальнодержавної Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти в Україні [3] розроблено нормативно-правову базу [4–6] проведено чотири міжнародні науково-практичні конференції [7–10], видано бібліографічний покажчик [11], надруковано тематичні монографії, навчальні посібники, наукові статі та інші матеріали щодо запровадження дуальної освіти в Україні.

Опрацьовані матеріали утворили інформаційно-аналітичну базу у складі 200 найменувань літературних джерел, яка використана для реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти в Україні.

Тематика статті обумовлює необхідність звернення до інформаційно-аналітичної бази з двох аспектів: 1 — висвітлення тематики стосовно діяльності студента на основі студентоцентричної моделі навчання в дуальній освіті; 2 — висвітлення тематики стосовно різних аспектів управління і самоуправління в дуальній освіті.

Висвітлення тематики стосовно діяльності студента на основі студентоцентричної моделі навчання в дуальній освіті подано у наукових працях: Слободян О.П. [12], Бобкова О.І. [13].

Різні аспекти управління і самоуправління в дуальній освіті висвітлені в наукових працях: Ажажі М.А. [14], Давліканової О.Б. [15], Лечаченко Т. А. [16], Грень Л. М. [17].

Слід зазначити, що з 200 опрацьованих наукових праць, які висвітлюють різні аспекти дуальної освіти, дві — присвячені особистості студента та студентоцентричній моделі навчання і чотири — різним аспектам управління та самоуправління, що складає відповідно 1,0 % і 2,0 % від загальної кількості опрацьованих наукових праць стосовно дуальної освіти.

Проведений аналіз інформаційно-аналітичної бази дозволяє зробити висновок, що наукові та практичні аспекти проблеми дуальної освіти висвітлені достатньо повно, але поки залишаються поза увагою дослідників управлінська і студентоцентрична складові, які спрямовані на удосконалення управління дуальною освітою. Зокрема, слабо висвітлені питання удосконалення управління дуальною освітою, сутність студентоцентричної моделі самоуправління навчанням і можливості її використання для підготовки фахівців за дуальною формою навчання для різних сфер національної економіки, зокрема у дорожньому господарстві, що зумовило вибір теми статті.

Виклад основного матеріалу

Дорожнє господарство — система автомобільних доріг, інженерних мереж, державних та приватних підприємств і організацій, що їх обслуговують [18], яка відіграє важливу роль у розвитку країни, забезпечуючи своєчасне та якісне перевезення вантажів і пасажирів, впливаючи на розвиток багатьох галузей.

За останні роки дорожнє господарство України зазнало кардинальних змін. На початку 2014 року російська федерація почала збройну агресію проти України, що негативно вплинуло на дорожню інфраструктуру України. Внаслідок військових дій були пошкоджені багато доріг і мостів, що потребувало значних витрат на їх відновлення. До 2017 року дорожня мережа України перебувала у надзвичайно поганому стані, тому Урядом прийнято рішення спрямувати фінансування на будівництво доріг та модернізацію інфраструктури країни в цілому.

За 2020–2021 роки ситуація у дорожньому господарстві України суттєво покращилась порівняно із попередніми роками, реалізовано програму «Велике будівництво», загалом за два роки інвестиції у будівництво доріг склали 189 млрд грн, за цей час було оновлено 9 154 км державних доріг та 508 транспортних споруд [28].

Нижче наведено основні показники діяльності підприємств дорожнього господарства у 2021 році: обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) 147 618,1 млн грн, додана вартість за витратами виробництва, 37 850,7 млн грн кількість діючих суб'єктів господарювання 4 163 одиниць, кількість зайнятих працівників — 73 093 осіб [19].

Не дивлячись на те, що агресія проти України досі триває, на кінець 2022 року дорожньо-будівельні компанії продовжують отримувати замовлення на будівництво та відновлення пошкоджених об'єктів дорожньої інфраструктури.

Але є ряд проблем, з якими сьогодні стикаються підприємства галузі, серед яких можна виділити: нестабільність економічної ситуації в країні, недостатній рівень фінансування, недостатню кількість кваліфікованих кадрів, які готові впроваджувати новітні технології.

Вирішення кадрової проблеми можливо за умови підготовки фахівців належної кваліфікації та досвідом роботи для профільних підприємств дорожнього господарства.

Одним з напрямів вирішення цієї проблеми є впровадження дуальної форми навчання, яка полягає в поєднанні теоретичного навчання студентів у закладах вищої освіти з набуттям ними практичного досвіду на підприємствах дорожнього господарства. Такий підхід дозволяє студентам отримати необхідні знання, уміння та навички для подальшої роботи в галузі та допомагає підвищити конкурентоспроможність майбутніх фахівців на ринку праці.

Таке навчання може стати важливим інструментом для забезпечення сталого розвитку дорожнього господарства та його пристосування до сучасних викликів і технологій.

Виходячи з вищезазначеного, актуальною є проблема удосконалення управління підготовкою фахівців у закладах вищої освіти і на підприємствах дорожнього господарства за дуальною формою здобуття освіти.

Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти має на меті вироблення засад державної політики щодо підвищення якості професійної підготовки фахівців і передбачає необхідність і можливості опрацювання наявного досвіду, адаптації моделі до особливостей окремих галузей і спеціальностей.

Запровадження основних положень Концепції дуальної форми навчання в закладах освіти України у 2020/2021 навчальному році характеризують такі показники [11]:

– застосовують дуальну форму навчання 217 закладів освіти, прийом на навчання за цією формою становив 6 660 осіб у 192 закладах;

– освіту за дуальною формою здобувають 12 395 осіб. Найбільша кількість учнів, які навчаються за дуальною формою освіти, у закладах Хмельницької (877 осіб), Львівської (807 осіб), Вінницької (529 осіб) областей та у м. Київ (464 осіб).

У 2019/2020 році від загальної кількості закладів освіти найбільший відсоток тих, що впроваджували дуальну форму навчання становлять заклади Хмельницької області (78,6 %), м. Києва (75,0 %), Львівської (63,6 %), Кіровоградської та Чернігівської (по 50,0 %) областей.

Виходячи з вищезазначеного, актуальною є проблема удосконалення управління підготовкою фахівців у закладах вищої освіти і на підприємствах будівельної галузі за дуальною формою здобуття освіти.

Відповідно до загальнодержавної Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти [3], зокрема підприємства дорожньо-будівельної галузі, у жовтні 2021 року розпочали впровадження елементів дуальної форми навчання для підготовки кваліфікованих фахівців [20, 21].

Досвід запровадження дуальної форми здобуття освіти в дорожньо-будівельній галузі, зокрема дорожньому господарстві висвітлено у науковій праці викладачів Харківського національного автомобільно-дорожнього університету [22]. Розроблено проєкт положення про дуальну освіту і програму з практичної психолого-педагогічної підготовки для представників (наставників) від підприємства, які забезпечуватимуть практичну підготовку майбутніх випускників. Відмічається, що програма орієнтована на підготовку інженерно-технічної еліти: інженерів-лідерів виробництва, які не лише досконало знають усі виробничі процеси на конкретному майбутньому місці роботи, а й готові до виконання керівних функцій, починаючи від нижнього управлінського рівня — майстра дільниці до керівника організації. Для поглибленої управлінської підготовки магістрів дорожньо-будівельної галузі за дуальною формою навчання запропоновано посилити психолого-педагогічну підготовку магістрів.

Для досягнення цієї мети на кафедрах дорожньо-будівельного факультету спільно з кафедрою філософії та педагогіки професійної підготовки й ТОВ «СП Автострада» розпочато роботу зі створення бази компетентностей необхідних майбутньому управлінцю дорожнього господарства. З урахуванням створеної спільно з роботодавцями бази компетентностей, заплановано розробити навчальний план як для магістрів за дуальною формою навчання, так і для представників (наставників) від підприємства, які забезпечуватимуть практичну підготовку майбутніх випускників.

Стратегія підготовки майбутніх магістрів дорожньо-будівельної галузі за дуальною формою навчання, передбачає окрім теоретичної (університетської) та поглибленої практичної (виробничої, за конкретним місцем майбутньої роботи), мати ще й поглиблену управлінську підготовку.

Досвід запровадження дуальної форми здобуття освіти в умовах війни, позитивні зміни та невирішені питання, показано в роботі [23]. Відмічається, що при дуальній формі навчання студенти дорожньо-будівельних спеціальностей можуть: по-перше, швидко отримати безпосередньо від будівельника з досвідом роботи (наставника) необхідні практичні навички. По-друге, студенти можуть опановувати на виробництві новітні технології, сучасні будівельні матеріали і будівельні машини, роботу яких навіть ще не описано в існуючих довідниках. По-третє, студенти мають можливість отримати місце роботи і заробітну плату, що так необхідно кожній українській родині під час війни. По-четверте, після випуску студенти вже знають та вміють працювати з будівельною технікою, та мають досвід взаємодії з досвідченими наставниками, що прискорює їх адаптацію до робочого місця, що уже важливо під час війни. По-п’яте, цій категорії студентів, частіше ніж іншим претендентам, пропонують відкриті вакансії у цій будівельній організації, де вони працювали одночасно з навчанням.

До числа невирішених питань відноситься: величезний розрив між стандартами освіти та вимогами роботодавців, відсутність справжнього єднання між закладами освіти і підприємствами-роботодавцями; певні складності й у законодавчому плані. Тому, на думку авторів, тільки

клопітлива, багатовекторна співпраця між закладом освіти і будівельними організаціями може цей розрив анулювати [23].

Однією з важливих умов розвитку дуальної форми здобуття освіти на інноваційній основі є запровадження студентоцентричного підходу, який спрямований на задоволення власних потреб і інтересів студента, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії. Це досягається шляхом спрямування зусиль викладачів, наставників і роботодавців на задоволення очікувань здобувача освіти щодо успішної роботи за фахом за рахунок формування в нього сучасних знань практичного характеру, умінь і навичок професійної діяльності та командної роботи на робочих місцях у виробничому середовищі, підвищення готовності, полегшення та пришвидшення переходу випускників зі сфери освіти до сфери трудової діяльності, а також підвищення в цілому їх конкурентоспроможності на ринку праці [2].

Суть студентоцентризму полягає у створенні моделі розвитку освіти, за якої студент з об'єкта перетворюється на суб'єкт навчальної діяльності, тобто на активного учасника освітнього процесу. При цьому студент стає відповідальним соціальним партнером, ініціативним, активним учасником діяльності академічної спільноти [24].

До основних принципів дуальної освіти в умовах запровадження студентоцентричної моделі самоуправління навчанням відносяться:

– принцип активізації мотиваційної діяльності студентів, тобто самомотивація щодо отримання високого рівня знань і кваліфікації та можливості успішного працевлаштування;

– принцип системності, який передбачає функціонування певних зв'язків і відношень між елементами системи дуальної форми підготовки фахівців і студентоцентричної моделі навчання студентів і забезпечує їх координацію, передусім зв'язок теоретичного складника з практичною професійною діяльністю;

– принцип дуалізму передбачає активну участь роботодавця у створенні виробничо-освітнього кластера і, зокрема, фінансову підтримку освітньої інфраструктури.

Основними завданнями дуальної освіти на основі студентоцентричної моделі самоуправління навчанням є [24]:

– здобуття кожним випускником, який навчався за дуальною формою освіти якісних теоретичних знань ув закладі освіти та базових вмінь і навичок на виробництві на основі активного використання студентоцентричної моделі навчання;

– формування уміння самостійно управляти (само управляти) навчанням у закладі освіти і професійною діяльністю на виробництві;

– формування креативного теоретичного і практичного мислення, що дозволяє успішно навчатись у закладі освіти і працювати на виробництві в контексті студентоцентричної моделі навчання;

– набуття необхідних знань і практичного досвіду для успішного здобуття освіти за дуальною формою навчання;

– виховання поваги до загальних правил громадянської поведінки, що формує основу довіри та співпраці у суспільстві.

Основні причини, що ускладнюють реалізацію дуальної освіти і моделі студентоцентрованого навчання:

– домінування в сучасній освіті об'єктивного підходу, спрямованого на вивчення різних об'єктів навколишнього світу, без пропорційного розвитку суб'єкта пізнання — студента. Наслідком цього є недооцінка ролі студента в навчальному процесі [25];

– відсутність у здобувачів освіти досвіду самостійно долати труднощі навчальної і трудової практичної діяльності, пов'язаних з необхідністю докладати певних вольових, інтелектуальних, емоційних зусиль при здійснені навчання у закладі освіти і на виробництві в цілому та при його активізації зокрема;

– зменшення самомотивації до навчання при дуальній формі підготовки фахівців в умовах надмірної активізації студентоцентричої моделі в бік практичної складової;

– одноманітність і монотонність процесу навчання при дуальній формі на фоні емоційного підйому при виконанні завдань на робочому місці.

На думку провідних вчених у галузі управлінської, економічної і педагогічної наук, перспективною вважається модель студентоцентричного навчання — це процес, орієнтований на формування такої моделі навчання, за якої ключові знання, уміння та навички, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти, спрямовані на задоволення його власних потреб і забезпечують його затребуваність на ринку праці, високу здатність до працевлаштування [26].

Студентоцентрична модель самоуправління навчанням спрямована на заміну суб'єкт-об'єктивного підходу на суб'єкт-суб'єктивний, що передбачає впровадження особисто-орієнтованої технології навчання для забезпечення всебічного розвитку особистості студента і як результат — сприяє підвищенню ролі студента в навчальному процесі. Особливого значення ця модель набуває в умовах дуальної форми навчання, коли студенту надається право одноосібно, під власну відповідальність, відповідно до своїх реальних можливостей, вирішувати важливі питання свого навчання і професійної підготовки на робочому місці, самостійно приймати управлінські рішення для досягнення кінцевих результатів.

Наведені у статті основні характеристики навчання за дуальною формою покладені в основу формування Концептуальної студентоцентричної моделі самоуправління навчанням в дуальній системі управління підготовкою фахівців для дорожнього господарства.

Висновки

На основі аналізу реалізації Концепції підготовки здобувачів освіти за дуальною формою навчання в закладах вищої освіти проведено наукове обґрунтування необхідності удосконалення управління дуальною освітою студентів дорожнього господарства на основі студентоцентричної моделі самоуправління навчанням.

Список літератури

1. Дуальна освіта, визначення вікіпедія. Київ, 2007. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дуальна_освіта (дата звернення 28.02.2023).

2. Про затвердження положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти (проєкт наказу МОН). Київ, 2022. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-nakazu-pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-dualnu-formu-zdobuttya-vishoyi-ta-fahovoyi-peredvishoyi-osviti (дата звернення 30.03.2023).

3. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: Розпорядження КМ України від 19.08.2018 р. № 660-р., редакція від 19.09.2018 р. // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text (дата звернення 28.02.2023).

4. Про професійно-технічну освіту: Закон України від 10.02.1998 № 103/98-ВР, редакція від 05.03.2017 № 2940-IX // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 01.03.2023).

5. Про вищу освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII, редакція від 21.12.2011 // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text (дата звернення: 28.02.2023).

6. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2023 р. № 286-р. // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286 (дата звернення: 28.02.2023).

7. Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Дуальна форма здобуття освіти як одна з моделей поліпшення якості підготовки фахівців для аграрного сектору економіки України». Київ, 2019. 122 с. URL: https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2019/10/tezy-uchasnykiv-konferencziyi.pdf (дата звернення: 10.03.2023).

8. Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Дуальна форма здобуття освіти: успіхи та проблеми першого року запровадження пілотного проекту у закладах фахової передвищої освіти України». Київ, 2020. 112 с. URL: http://www.tsatu.edu.ua/mtf/wp-content/uploads/sites/39/20201030_083554.pdf (дата звернення: 10.03.2023).

9. Дуальна форма здобуття освіти: успіхи та проблеми другого року запровадження пілотного проекту у закладах фахової передвищої та вищої освіти України: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2021. 157 с. URL: https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2021/12/materialm-konferencziyi-tezy-18-11-2021.pdf (дата звернення: 10.03.2023).

10. Дуальна форма здобуття освіти: успіхи та проблеми третього року запровадження пілотного проєкту у закладах вищої та фахової передвищої освіти України: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2022. 176 с. URL: https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2022/12/zbirnyk.pdf (дата звернення: 10.03.2023).

11. Найдьонов О. Дуальна: бібліогр. покажч. Центральноукраїн. Кропивницький, 2022. 21 с.

12. Слободян О.П. Технологія творчого саморозвитку особистості студента в умовах дуальної форми освіти. Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Дуальна форма здобуття освіти як одна з моделей поліпшення якості підготовки фахівців для аграрного сектору економіки України». Київ, 2019. С. 75–78.

13. Бобкова О.І. Сучасна освітня траєкторія становлення майбутнього фахівця. Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Дуальна форма здобуття освіти: успіхи та проблеми першого року запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої освіти України». Київ, 2020. С. 31–33.

14. Ажажа М.А. Управління процесом упровадження дуальної освіти в професійну підготовку майбутніх фахівців. Публічне управління та митне адміністрування, Київ, 2019. № 1 (20).

15. Давліканова О.Б. Розвиток менеджменту дуальної вищої освіти в Україні: автореф. дис... докт. філософії. Суми, 2021. 21 с.

16. Лечаченко Т. А. Моделі та методи підтримки прийняття рішень в інформаційних процесах дуальної освіти: автореф. дис… . докт філософії. Тернопіль, 2021. 16 с.

17. Грень Л. М. Управління професійно-технічною освітою на державномута регіональному рівнях: зарубіжний досвід. Публічне управління та митне адміністрування. Київ, 2019. № 3(22). С. 47–56.

18. Дорожнє господарство. Основні завдання Міністерства інфраструктури у сфері дорожнього господарства. Завдання Міністерства в рамках галузі. URL: https://mtu.gov.ua/content/zagalna-informaciya.html 18 (дата звернення: 17.10.2023).

19. Державна службу статистики України офіційний сайт. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm (дата звернення: 17.10.2023).

20. Асоціацція НАДУ Дуальна Освіта. URL: https://nadu.com.ua/robocha-onlajn-zustrich-prisvyachena-dualnij-osviti (дата звернення: 17.10.2023).

21. Участь НАДУ в Дуальній освіті. URL: https://nadu.com.ua/uchast-kompanij-chleniv-nadu-u-pilotnomu-proekti/ (дата звернення: 17.10.2023).

22. Бугаєвський С., Бондаренко В., Шейн В. Осучаснення підготовки магістрів дорожньо-будівельної галузі освіти в Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті засобами дуального навчання. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Дуальна форма здобуття освіти: успіхи та проблеми другого року запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти України». Київ, 2021. С 120–122.

23. Митрохіна М. Вплив війни на впровадження дуальної форми здобуття освіти на спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія» в Харківському державному автомобільно-дорожньому коледжі. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції: «Дуальна форма здобуття освіти: успіхи та проблеми третього року запровадження пілотного проєкту у закладах вищої та фахової передвищої освіти України». Київ, 2022. С. 80–82.

24. Суть студентоцентризму URL: https://www.medkol.cv.ua/wpcontent/uploads/2021/02/%D0%A1%D1%82%D1%83%D0%B4%-D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC.pdf (дата звернення: 15.03.2023).

25. Комар В. Ю. Активізація використання суб'єктивного підходу в системі професійної підготовки студентів управлінських спеціальностей. Збірник тез доповідей XVI Всеукраїнської наукової конференції студентів і молодих вчених «Молодь: освіта, наука, духовність», Частина І. Київ, 2019. С. 76–77.

26. Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті. Київ, 2016. 434 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/user_info/arhiv_inform/bibl_elekt_book/ (дата звернення 29.03.2023).

27. Стратегічна піраміда розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 роки. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/15/VO.plan.2022 2032/Stratehichna.piramida-23.02.22.pdf (дата звернення: 01.03.2023).

28. Програма Президента України «Велике будівництво». URL: https://bigbud.kmu.gov.ua (дата звернення: 10.03.2023).

References

1. Dualna osvita, vyzachennia vikipediia [Dual education, wikipedia view]. Kyiv, 2007. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Dualna_osvita (Last accessed 28. 02. 2023) [in Ukrainian].

2. Pro zatverdzhennia polozhennia pro dualnu formu zdobuttia fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity [On the approval of the provision on the dual form of obtaining professional pre-higher and higher education] (Proekt nakazu MON). Kyiv, 2022. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-nakazu-pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-dualnu-formu-zdobuttya-vishoyi-ta-fahovoyi-peredvishoyi-osviti (Last accessed 30.03.2023) [in Ukrainian].

3. Pro skhvalennia Kontseptsii pidhotovky fakhivtsiv za dualnoiu formoiu zdobuttia osvity: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 19, 2018. No. 660, edition dated September 19, 2018 // Legislation of Ukraine Database / Verkhovna Rada of Ukraine. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text (Last accessed 28. 02. 2023) [in Ukrainian].

4. Pro profesiino-tekhnichnu osvitu: Law of Ukraine dated February 10, 1998 N 103/98-BP, version dated 05.03.2017 No. 2940-X // Database of the Legislation of Ukraine / Verkhovna Rada of Ukraine. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text (Last accessed: 01.03.2023) [in Ukrainian].

5. Pro vyshchu osvitu: Law of Ukraine dated 09/05/2017 No. 2145-VIII, revision dated 12/21/2011 // Database of the Legislation of Ukraine / Verkhovna Rada of Ukraine. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text (Last accessed: 28.02.2023) [in Ukrainian].

6. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022—2032 roky. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2023 р. № 286-р. // // Database of the Legislation of Ukraine / Verkhovna Rada of Ukraine. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286 (Last accessed: 28.02.2023) [in Ukrainian].

7. Zbirnyk tez Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Dualna forma zdobuttia osvity yak odna z modelei polipshennia yakosti pidhotovky fakhivtsiv dlia ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy» [Collection of theses of the International scientific and practical conference "Dual form of

obtaining education as one of the models for improving the quality of training of specialists for the agrarian sector of the economy of Ukraine"]. Kyiv, 2019. 122 p. URL: https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2019/10/tezy-uchasnykiv-konferencziyi.pdf (Last accessed: 10.03.2023) [in Ukrainian].

8. Zbirnyk tez Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Dualna forma zdobuttia osvity: uspikhy ta problemy pershoho roku zaprovadzhennia pilotnoho proektu u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi osvity Ukrainy» [Collection of theses of the International scientific and practical conference "Dual form of obtaining education as one of the models for improving the quality of training of specialists for the agrarian sector of the economy of Ukraine"]. Kyiv, 2020. 112 p. URL: http://www.tsatu.edu.ua/mtf/wp-content/uploads/sites/39/20201030_083554.pdf (Last accessed: 10.03.2023) [in Ukrainian].

9. Dualna forma zdobuttia osvity: uspikhy ta problemy druhoho roku zaprovadzhennia pilotnoho proektu u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity Ukrainy: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Dual form of obtaining education: successes and problems of the second year of the implementation of the pilot project in institutions of professional pre-higher and higher education of Ukraine: a collection of materials of the International Scientific and Practical Conference]. Kyiv, 2021. 157 p. URL: https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2021/12/materialm-konferencziyi-tezy-18-11-2021.pdf (Last accessed: 10.03.2023). [in Ukrainian].

10. Dualna forma zdobuttia osvity: uspikhy ta problemy tretoho roku zaprovadzhennia pilotnoho proiektu u zakladakh vyshchoi ta fakhovoi peredvyshchoi osvity Ukrainy: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Dual form of obtaining education: successes and problems of the second year of the implementation of the pilot project in institutions of professional pre-higher and higher education of Ukraine: a collection of materials of the International Scientific and Practical Conference]. Kyiv, 2022. 176 p. URL: https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2022/12/zbirnyk.pdf (Last accessed: 10.03.2023) [in Ukrainian].

11. Naidonov O. Dualna. [Dualna]. Bibliogr. show Central Ukraine. Kropyvnytskyi, 2022. 21 p. [in Ukrainian].

12. Slobodian O.P. Tekhnolohiia tvorchoho samorozvytku osobystosti studenta v umovakh dualnoi formy osvity [Technology of creative self-development of a student's personality in the conditions of a dual form of education]. *Zbirnyk tez Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Dualna forma zdobuttia osvity yak odna z modelei polipshennia yakosti pidhotovky fakhivtsiv dlia ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy».* Kyiv. 2019. P. 75–78 [in Ukrainian].

13. Bobkova O.I., Suchasna osvitnia traiektoriia stanovlennia maibutnoho fakhivtsia [The modern educational trajectory of becoming a future specialist]. *Zbirnyk tez Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Dualna forma zdobuttia osvity: uspikhy ta problemy pershoho roku zaprovadzhennia pilotnoho proiektu u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi osvity Ukrainy*». Kyiv, 2020. P. 31–33 [in Ukrainian].

14. Azhazha M.A Upravlinnia protsesom uprovadzhennia dualnoi osvity v profesiinu pidhotovku maibutnikh fakhivtsiv (Management of the process of introducing dual education into the professional training of future specialists). *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia*. Kyiv, 2019. № 1 (20) [in Ukrainian].

15. Davlikanova O.B. Rozvytok menedzhmentu dualnoi vyshchoi osvity v Ukraini [Development of dual higher education management in Ukraine]. Extended abstract of PhD dissertation. Sumy, 2021. 21 p. [in Ukrainian].

16. Lechachenko T. A. Modeli ta metody pidtrymky pryiniattia rishen v informatsiinykh protsesakh dualnoi osvity [Models and methods of decision support in information processes of dual education]. Extended abstract of PhD dissertation. Ternopil, 2021.16 p. [in Ukrainian].

17. Hren, L. M. Upravlinnia profesiino-tekhnichnoiu osvitoiu na derzhavnomuta rehionalnomu rivniakh: zarubizhnyi dosvid [Management of vocational and technical education at the state and regional

levels: foreign experience]. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia*. Kyiv. 2019. № 3(22). P. 47–56 [in Ukrainian].

18. Dorozhnie hospodarstvo. Osnovni zavdannia Ministerstva infrastruktury u sferi dorozhnoho hospodarstva. Zavdannia Ministerstva v ramkakh haluzi [Road management. The main tasks of the Ministry of Infrastructure in the field of road management. Tasks of the Ministry within the framework of the industry]. URL: https://mtu.gov.ua/content/zagalna-informaciya.html (Last accessed: 17.10.2023) [in Ukrainian].

19. Derzhavna sluzhbu statystyky Ukrainy ofitsiinyi sait [The official website of the State Statistics Service of Ukraine]. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm (Last accessed: 17.10.2023). [in Ukrainian].

20. Asotsiatstsiia NADU Dualna Osvita [NADU Dual Education Association]. URL: https://nadu.com.ua/robocha-onlajn-zustrich-prisvyachena-dualnij-osviti (Last accessed: 17.10.2023) [in Ukrainian].

21. Uchast NADU v Dualnii osviti [Participation of NASU in Dual Education]. URL: https://nadu.com.ua/uchast-kompanij-chleniv-nadu-u-pilotnomu-proekti (Last accessed: 17.10.2023) [in Ukrainian].

22. Buhaievskyi S. Bondarenko V., Shein V. Osuchasnennia pidhotovky mahistriv dorozhno-budivelnoi haluzi osvity v Kharkivskomu natsionalnomu avtomobilno-dorozhnomu universyteti zasobamy dualnoho navchannia [Modernization of master's training in the road construction field of education at the Kharkiv National Automobile and Road University by means of dual education]. *Zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Dualna forma zdobuttia osvity: uspikhy ta problemy druhoho roku zaprovadzhennia pilotnoho proiektu u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity Ukrainy»*. Kyiv, 2021. P. 120–122 [in Ukrainian].

23. Mytrokhina M. Vplyv viiny na vprovadzhennia dualnoi formy zdobuttia osvity na spetsialnosti 192 «Budivnytstvo ta tsyvilna inzheneriia» v Kharkivskomu derzhavnomu avtomobilno-dorozhnomu koledzhi [The impact of the war on the introduction of a dual form of education in the specialty 192 «Construction and civil engineering» at the Kharkiv State Automobile and Road College]. *Zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii: «Dualna forma zdobuttia osvity: uspikhy ta problemy tretoho roku zaprovadzhennia pilotnoho proiektu u zakladakh vyshchoi ta fakhovoi peredvyshchoi osvity Ukrainy»*. Kyiv, 2022. P. 80–82 [in Ukrainian].

24. Sut studentotsentryzmu [The essence of student-centeredness]. URL: https://www.medkol.cv.ua/wpcontent/uploads/2021/02/%D0%A1%D1%82%D1%83%D0%B4%-D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC.pdf (Last accessed: 15.03.2023) [in Ukrainian].

25. Komar V. Yu. Aktyvizatsiia vykorystannia subiektyvnoho pidkhodu v systemi profesiinoi pidhotovky studentiv upravlinskykh spetsialnostei [Activation of the use of a subjective approach in the system of professional training of students of management specialties]. *Zbirnyk tez dopovidei KhVI Vseukrainskoi naukovoi konferentsii studentiv i molodykh vchenykh «Molod: osvita, nauka, dukhovnist», Chastyna I*. Kyiv, 2019. P. 76–77 [in Ukrainian].

26. Studentotsentryzm u systemi zabezpechennia yakosti osvity v ekonomichnomu universyteti. [Student-centeredness in the system of ensuring the quality of education at the University of Economics]. Kyiv, 2016. 434 p. URL: https://kneu.edu.ua/ua/user_info/arhiv_inform/bibl_elekt_book/ (Last accessed: 29.03.2023) [in Ukrainian].

27. Stratehichna piramida rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022 – 2032 roky [Strategic pyramid of higher education development in Ukraine for 2022-2032]. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/15/VO.plan.2022 2032/Stratehichna.piramida-23.02.22.pdf (Last accessed: 01.03.2023) [in Ukrainian].

28. Prohrama Prezydenta Ukrainy «Velyke budivnytstvo» [The program of the President of Ukraine «Big Construction»]. URL: https://bigbud.kmu.gov.ua (Last accessed: 10.03.2023) [in Ukrainian].

Artem Bezuglyi, *Ph.D., Associate Prof., https://orcid.org/0000-0003-3883-7968*
Viktor Komar, *https://orcid.org/0000-0002-2634-9257*
M.P. Shulgin State Road Research Institute – DerzhdorNDI SE, Kyiv, Ukraine

IMPROVING THE MANAGEMENT OF DUAL EDUCATION OF STUDENTS IN ROAD SECTOR BASED ON THE STUDENT-CENTERED MODEL OF SELF-MANAGEMENT OF LEARNING

Abstract

The objective of the study consists a scientific substantiation of the need to improve the management of dual education of students in the road sector on the basis of a student-centered model of self-management of learning. The article analyzes the implementation of the concept of training students in the dual form of education in higher education institutions. For this purpose, the author makes a theoretical compilation of dual education, analyzes the latest publications on the topic of research, provides a description of the road sector, highlights the beginning and stages of evolution of the dual form of education, and summarizes the experience of its implementation in higher education institutions and road sector enterprises. This allowed us to move on to defining the essence and features of the student-centered approach and the possibility of its use in dual education. To this end, the purpose, main tasks, principles and unresolved issues of dual education development in the context of the introduction of a student-centered model of self-management of learning are defined. The prospects of using a student-centered model of self-management in dual education are proved, according to which the key knowledge, skills and abilities that a student must be able to acquire to ensure that they meet their own needs and interests, in providing opportunities for the formation of an individual educational way.

Methodology of the study. The theoretical and methodological basis for the study of problematic aspects of managing the dual form of education is an information and analytical base consisting of 200 sources of scientific and educational information, as well as general and special research methods: scientific abstraction, analysis and synthesis, induction and deduction, system modeling, logical generalization of results directed at determining the quality and quantity indicators of the specified research objective.

Scientific novelty of the results obtained is to substantiate the possibility of improving the management of education in the dual form on the basis of a student-centered model of self-management of learning, the use of which transforms the student from an object to a subject of educational activity, that is, an active participant in the educational process. This contributes to the comprehensive development of the student's personality and increase his or her role in the educational process.

Conclusions. Based on the analysis of the implementation of the concept of preparing students for dual education in higher education institutions, a scientific substantiation of the need to improve the management of dual education of road sector students based on the student-centered model of self-management of learning is carried out.

Keywords: road sector, concept, training of specialists, dual education, dual form of education, student-centered model, self-management, learning, students.